

DISPUTATIO JURIDICA,

AD TIT. IV. LIB. XXXIV. PAND.

DE ADIMENDIS, VEL TRANSFERENDIS
LEGATIS VEL FIDEICOMMISSIS.

QUAM,

FAVENTE NUMINE,

EX AUCTORITATE CLARISSIMI AC CONSULTISSIMI VIRI,

D. ALEXANDRI LOCKHART.

DE CRAIG-HOUSE,

INCLYTAE FACULTATIS JURIDICAE DECANI;

NEC NON

EX EJUSDEM FACULTATIS CONSENSU ET DECRETO,
PRO ADVOCATI MUNERE CONSEQUENDO,
PUBLICAE DISQUISITIONI SUBJICIT

GULIELMUS FORBES-LEITH, *Auct. & Resp.*

AD DIEM 28 FEBRUARII 1767, HQRA 12 MERIDIANA, LOC. SOL.

E D I N B U R G I:

APUD J. BRUCE ET SOCIOS.

M. DCC. LXVII.

FEBRUARI 21. 1767.

Imprimatur,

DAV. DALRYMPLE,

WIL. WALLACE.

T H O M Æ,

COMITI DE KINNOUL, VICECOMITI DUPLIN,

DOMINO HAY DE PODWARDINE, ETC. ETC.

VIRO NOBILISSIMO, SPECTATISSIMO;

ET IN REPUBLICA AGENDA,

ET IN VITA DOMESTICA,

ORIENTIA TEMPORA CLARO EXEMPLO INSTRUENTI;

PRÆSENTI CUI MATUROS LARGIMUR HONORES

POPULARES EXTERIQUE,

NULLO DISCRIMINE;

OMNIBUS QUIBUS NOTUS EST GRATIO;

FAMILIARIBUS CHARISSIMO:

VETEREM CONSuetudinem cum patre condiscipulo,

LIBENTISSIME REVOCATAM,

ERGA FILIUM BENEVOLENTIA

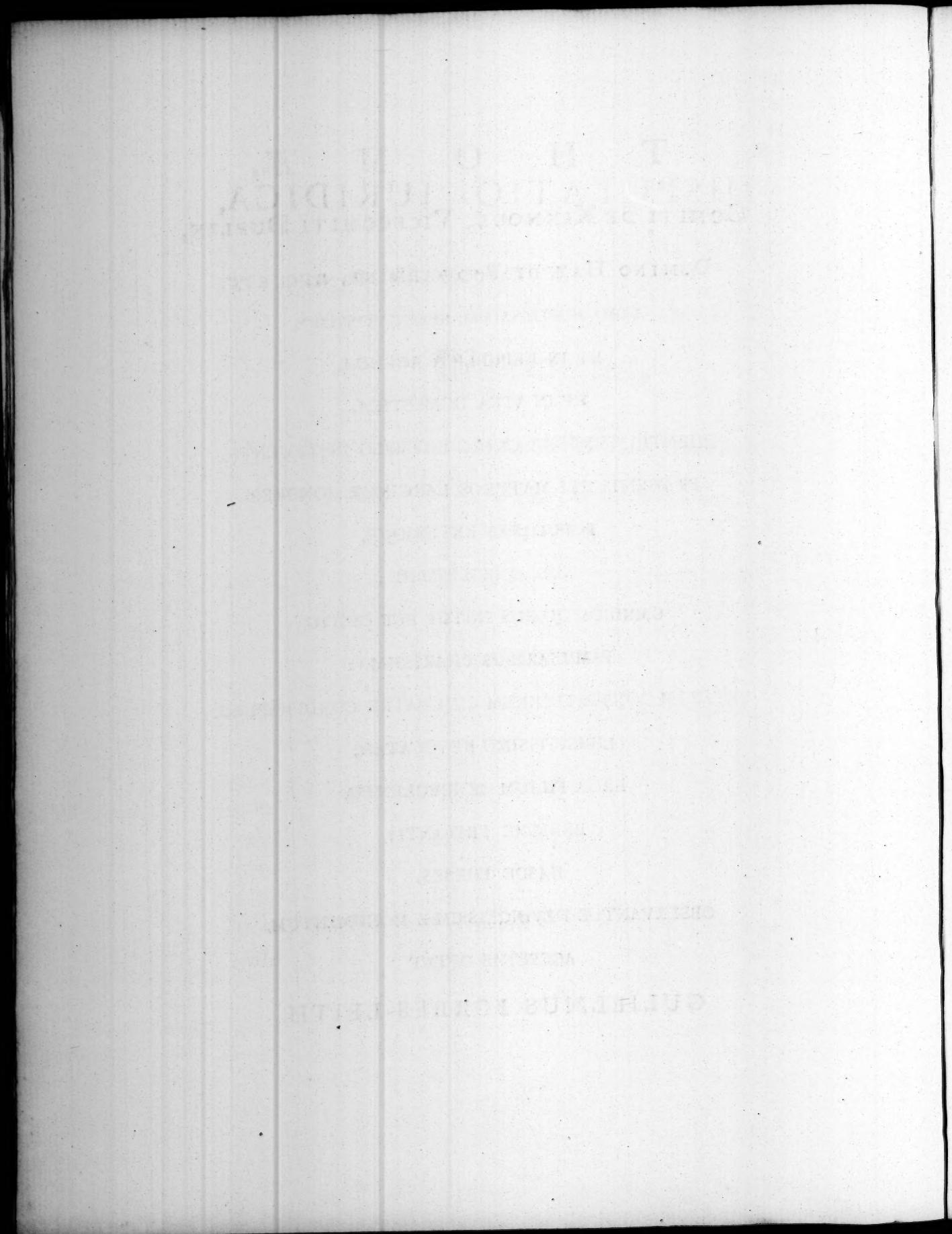
BENIGNE TESTANTI;

HASCE THESES,

OBSERVANTIAE DEVINCTISSIMÆ MONUMENTUM,

ACCEPTAS OPTAT

GULIELMUS FORBES-LEITH.

DISPUTATIO JURIDICA,

AD TIT. IV. LIB. XXXIV. PAND.

DE ADIMENDIS, VEL TRANSFERENDIS LE-
GATIS VEL FIDEICOMMISSIS.

P R O O E M I U M.

ROMANUM jus apud omnes Europae gentes, maximam auctoritatem jamdudum habuit: ubique etiam occupat nomen Civilis: et recte. Ad hoc namque causarum patroni, ad hoc ipsi quoque judices frequentes se recipiunt. Unde autem tanta illi est auctoritas? Non equidem quod Romani totum fere orbem terrarum tunc cognitum ditioni suae subjecerint. Periit Romanum imperium; deleta prope est et ipsa Roma. Sed Romana jurisprudentia in vitam alteram priori certe aequali gloria, credo etiam ea splendidiorem, ex gravi sopore fuscitata est.—Repertis quippe Pandectarum libris,

libris, summa ejus aequitas, et concinna ista elegan-
tia, qua, non qui sub Augusto floruerunt scriptoribus,
inest pulchrior, et luculenta denique copia, quae
vix ullum casum incertum reliquit, viam ei brevi
tempore patefecere, in scholas omnes, curias atque
fora, à Gadibus usque ad Tanaim, et ad ultimos us-
que Britannos. Celebratur hodie Papiniani nomen,
ubi, et Caesaris olim erat obscurius. Eminet vero
haec copia, in libris titulo quem mihi fors objicit,
ex utraque parte proximis. Quum enim ultimae vo-
luntas hominum, omnia quae in dominio habent,
distribuunt et dividunt, necesse erat ut jurisconsulti
non solum personas quibus testandi facultas concessa
est, et rationes testamentorum ordinandorum expo-
nerent, sed etiam leges imponerent vocabulis, atque
ex obscuris vel ambiguis verbis, elicenter testantis
mentem.

PRIORIBUS equidem mundi seculis, liberi in fa-
milia constituti, integrum potius accipiebant pa-
tris mortui haereditatem, etiam cum vivente in com-
mune possessam, quam in eam succedebant: et vix
erat, ut quisquam, rei suae alienis legandae faculta-
tem sibi competere crederet. Pia autem reverentia,
qua preces, consilia, jussa morientium, mentem affi-
ciunt, paulatim gentibus humanioribus persuasit, ut
cuique,

cuique, aliquid in rem suam, etiam post mortem, dominii, tanquam natura debitum, tribuerent. Inde, testamenta, haeredum institutiones, substitutiones legata:—Non tamen ex quo legata, usu, legibusque munita erant, eorum ademptioni locus fuit. Testamenta enim saepius non a vigentibus et valentibus, sed ab infirmis vel moribundis condita, non ceris et tabulis stilo inscribebantur, sed animo et memoriae viva voce.—Dehinc et privatim et scripto condeabantur; et ab iis qui nec ad mortem appropinquabant, nec eam expectabant. Quum autem, qui modo amici videantur, mox inimici evadant, qui modo probi, improbi; atque

—————*Hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit; hic posuisse gaudet;*

Hominisque voluntas varia semper fit et mutabilis; maxime jam necessarium est, ut de adimentis et transferendis legatis ageretur. De his quidem nonnulla nunc mihi dicenda sunt.—

T H E S I S

T H E S I S I.

ADEMPTIO, latius accepta, omnes fere translacionis modos complectitur; sed strictius, uti plurimum accepta, ei opponitur. Legatum, scilicet, *adimi* dicitur, quando à legatario ita per testatorem auferatur, ut non in alium conferatur, sed in haereditatem recidat: *transferri*, quando vel in alium confertur, vel aliquid circa modum legandi mutatur.

QUAE de legatis dicemus, pleraque et de fideicommissis dici intelligenda sunt.

T H E S I S II.

PRIVATUR aliquis legato ob testatoris voluntatem eamque etiam nudam, *l. 3. § 11. ff. b. t.* Illa vero vel verbis plane declaratur, vel ex verbis et factis colligitur, vel praesumitur.

OB expressam voluntatem adimitur legatum, si testator scripsierit, "Quod Titio dedi, legavi, non do, non lego; adimo, &c." *§ 1. Inst. b. t.* Hujusmodi ademptio vel totius rei, vel partis ejus esse potest; et "si nihil
" praeter

“ praeter pecuniam numeratam legatum fit, prom-
 “ ptum est legato detrahere,” *l. ult. pr. ff. b. t.* Sed
 et in aliis legatis, quamvis difficilius procedere potest.
 Sic fundo legato, proprietas relicto usufructu, vel
 fructus relicta proprietate, vel pars quaedam caeteris
 relictis adimi potest, *l. 2. pr. § 1, 2. ff. b. t.* Si au-
 tem quod restat, intelligi, sine eo quod ut pars ejus
 adimitur, nequeat, nihil agitur; ut si actu legato i-
 ter adimeretur, *l. 1. ff. b. t.* Sed si actu legato via ad-
 imeretur; valida fortasse esset ademptio. “ Nam si
 quis plus quam dedit ademerit, ademptio valet, veluti
 si quis viginti legaverit et quadraginta ademerit,” *l. 3.*
§ 5. ff. b. t. Nec magis valet ademptio ejus, sine quo
 usus et fructus rei legatae percipi non potest. Ut
 “ Si loci usumfructum, vel proprietatem, leget testa-
 tor et iter adimat; non valet ademptio:” ratio se-
 quitur, “ ne vitietur legatum.” Nemo enim onus
 alterius proprietati imponere potest, quod illi noceat,
 et nec sibi nec suis profit, *l. 15. ff. De servit.*

T H E S I S III.

ALIAM rem non recte adimi, quam quae prius
 legato data fuit, ratio dictat.—Nec ab alio recte
 adimitur, quam cui legatum est. Hæc quoque re-
 gula plerumque acquissima, et rationi omnino consen-

B

tanea

tanea est. Paulus, autem, in *I. 27. § 1. ff. b. t.* ultra metam, si tanti jurisconsulti sententiam mihi fas sit arguere, eam egisse videtur. Verba legis haec sunt: " Servo legato, et inter vivos manumisso, si " legatum adimatur; nullius momenti ademptio est. " Igitur legatum, quod ipsi datum est, capiet; nam, " et si rursum in servitutem reciderit, non tamen le- " gatum ejus resuscitabitur: novus enim videtur " homo esse." Quid: an servum inanumissum, eo- usque novum esse hominem dicemus, ut quod ei, cum probus, et non solum libertate, sed et aliis mu- neribus dignus videbatur, legatum fuerit; ab im- probo et scelerato non posset adimi? Sed ita se ver- ba habent, et ita celeberrimus Joan. Voet illa inter- pretatus est. Sed, si conjectura uti liceat, verbis aliter distinctis, Pauli sententiam non minus sibi, et magis rationi quadraturam esse, videtur: " Servo " legato, et inter vivos manumisso; si legatum a- " dimatur, nullius momenti ademptio est: Igitur, " &c."

THESS IV.

DICTUM est iis solum adimi posse, quibus lega- tum fuerit. Sed quid juris, si duobus ejusdem nominis

nominis quis legaverat, unique eorum certis notis non demonstrato ademerat? Distinctione opus esse videtur. Si quidem separatim iis legaverit, ademptione nil valet, *l. 3. § 7. ff. b. t.* Non enim credendum est testatorem uni adimendo, ambobus adimere voluisse; neque haeres contra alterutrum, ademptionem probare posset. Si autem conjunctim illis legatum fuerit, quod alteri ademerit, utrius ademissa credendum est; nam quos in dando conjunxerit, et in adimendo conjunxisse creditur; et ita intelligenda est *l. 10. ff. tit. seq. De reb. dub.*

T H E S I S V.

LE G A T A quoque adimuntur ob tacitam testatoris voluntatem, quae, vel ex verbis, vel ex factis colligitur. Ex verbis, si quid testator scriperit, quod non directo legatum adimit, sed tamen mentem testatoris mutatam esse demonstret: *e. g. "Nec liberatus, qui in priore parte testamenti legatum accepterat; et, in posteriore, ingratus appellatus est: nec quem pessimum esse adjecisset," l. 29. l. 13. ff. b. t.* actionem ex testamento habere potest.

T H E S I S

THESES VI.

EX factis, tacita adimendi voluntas colligitur, si quid eo animo testatorem fecisse credendum est. Uti, *imo*, Si testator verba testamenti, quibus datum fuerat legatum, deleverit. “ Nihil enim interest, “ inducatur, quod scriptum est, an adimatur, *I. 16. ff. b. t.* Vel, *2do*, Rem legatam destruxerit; veluti, “ Si domus fuerit legata, ea domo destructa, aliam “ eodem loco testator aedificaverit, dicemus interire “ legatum, *I. 65. § 2. ff. de legat. 1.* et nave legata dis-“ soluta, neque materia, neque navis debetur,” *I. 88. § 3. ff. de legat. 3. 3to*, Si eam in novam speciem transtulerit, talem, ut inde in pristinam materiam reduci nequeat. “ Sic lana legata, vestem, quae ex “ ea facta fit, deberi non placet. Sed et materia le-“ gata, navis, armariumve ex ea factum, non vin-“ dicatur,” *d. I. 88. pr. § 1.* Contrarium quidem docet Ulpianus ex Juliano, in *I. 44. § 2. ff. de legat. 1.* Sed Pauli sententia, ei, quam Justinianus, de specifica-“ cione agens, in *§ 25. Inst. de legat.* confirmavit, melius respondet. *4to*, Si rem legatam, vel partem ejus rei adjunxerit, tunc res ipsa, vel pars detracta, definit esse in causa legati; nec peti potest. “ Nam “ quid

“ quid fieri potest, ut legatum, vel fideicommissum
“ durare existimetur, cum id quod testamento da-
“ batur in sua specie haud permanferit? nam quo-
“ dammodo extinctum fit; ut omittam quod etiam
“ dissolutione aut permutatione tali, voluntas quo-
“ que videatur mutata,” l. 6. ff. *De aur. arg. &c. le-*
gat. Eadem ratione, si pater “ filiae, quam in po-
“ testate habebat, inter caetera legaverit peculium,
“ et post factum testamentum pecuniam a debitore
“ filiae exegerit, et in suam rationem converterit;”
non potest filia eo nomine cum haeredibus agere,
nisi probaverit exactionem non adimendi animo fac-
tam, l. pen. § ult. ff. b. t. 5to, Si nulla necessitate
urgente rem legatam alienaverit, in dubio praesumi-
tur eum adimere voluisse, § 12. *Inst. de legat.* l. 11.
§ 12. ff. *De legat.* 3. l. 34. § 1. ff. *De auro, argen.*
&c. Donatio autem semper voluntaria esse creditur,
“ cum nemo in necessitatibus liberalis existat,” l. 18.
ff. b. t. Et etiamsi nihil valeat donatio, tamen minui, vel
ademptum esse legatum intelligitur, l. 24. *in fin. ff.*
b. t. Nec, etiamsi testator rem alienatam redemerit,
in dubio, reviviscit legatum, l. 15. ff. b. t. 6to, Si
legatum, vel pro parte vivus testator praestiterit, ad-

imitur vel omne, vel quatenus praestitum sit, *l. 22. ff. de legat. 2.* nisi alternative legatum sit: nam si Titio, Stichus, aut Pamphilus uter eorum mallet, legatus est, deinde Pamphilum testator Titio donaverit, Stichus in obligatione remanet, *l. 84. § 11. ff. De legat. 1.*

NOTANDUM quoque hoc loco est, quod si rem singularē testator legaverit, postea autem omnia bona alteri donaverit, legatum non adimit, nam in toto jure generi per speciem derogatur, *l. 80. ff. de R. J. argum. l. 41. § 3. de legat. 3.*

THESES VII.

OB prae*sumptam* testatoris voluntatem adimuntur legata, si quid ante mortem ejus acciderit, quod testatoris voluntatem erga legatarium mutasse creditur; quanquam nec verbis nec factis, legatum adimere se velle demonstraverit. Ut si inimicitiae capitales interpositae fuerint, *l. 3. § 11. l. 22. ff. b. t.* Et hoc quidem locum habet, etiam si nullam iram aut inimicitiam testator ostenderit, si legatarius in eum tale crimen commiserit, ut omnem bene-

benevolentiam merito perimeret; uti, *l. pen. § 2. ff. b. t.* Aequissimum enim est, ut,

“ Culpam paena premat comes.”

SED si iterum in amicitiam redierint, legatum vel fideicommissum redintegratur, *l. 4. ff. b. t.* Inimicitia enim est causa ademptionis, qua cessante, ademptione non amplius praesumi debet.

NO T A N D U M autem est legata quae praesumptam propter voluntatem adimuntur, non ipso jure, sed ope tantum exceptionis adimi, *d. l. 3. § 11. l. 22.* Quod dicendum quoque videtur de tacitis ademptionibus, quae ex obscurioribus indiciis colliguntur.
Argum. l. 34. § 1. De aur. argen. &c.

T H E S I S VIII.

LE G A T A transferuntur, quando, vel in aliud conferuntur, vel res legata, vel modus legandi mutatur. Sex itaque modis translatio fit, *imo*, A persona in personam; veluti his verbis, *quod Titio legavi, id Seido, lego, l. 5. ff. b. t.* quae formula, a variis conjungendi formulis non multum abest, diversa tamen est.

Tales

Tales sunt, *Titio hominem Stichum, do, lego*; *Seio hominem Stichum, do, lego*, § 8. *Inst. de legat. quod Titio legavi, idem Seio do, lego.* Et quidem hoc modo adimitur legatum, etiamsi translatio plenum effectum non fortita sit; uti si in eum facta sit cum quo non est testamenti factio, l. 20. ff. b. t. l. 34. pr. ff. delegat. i. vel si legatarius ante testatorem moriatur, l. 8. ff. b. t. Translatio a persona in personam tacite fit, translatio in aliquem onere, quod legato adjunctum fuerit; praesertim, si onus legato fere aequale sit, l. 30. § 2. ff. b. t. 2do, Ab eo qui dare jussus est, ut aliis det, l. 6. pr. ff. uti, *quod Titium dare damnavi, id Seius damnas esto dare*, d. l. 6. § 1. 3to, Cum res pro re datur, uti, *pro fundo decem*; novissima enim voluntas servatur, priusque legatum adimitur, d. l. 6. pr. § 2. nisi expresse se hoc amplius, vel praeter, vel aliud dare dixerit, l. 9. § quare si, ff. b. t. l. 108. § 7. de legat. i. 4to, Translatio fit, si testator quod prius pure legaverit postea sub conditione leget; vel si legatum pure relictum sub conditione adimitur, quod perinde est, ac si sub contraria conditione datum fuisset: quare “Si pen-“ dente ademptionis conditione legatarius decesserit, “ quamvis conditio defecerit, tamen ad haeredem “ ejus legatum non pertinebit;” l. 10. ff. b. t. Nec si quod pure sed inutiliter legatum fuerit, postea sub

con-

conditione adimatur, propterea confirmabitur; "Nam
" (uti dictum est) pure legatum si sub conditione ad-
" imatur, sub contraria conditione datum intelligitur,
" et ideo confirmatur: Ademptio autem, quo mi-
" nus, et non quo magis legatum debeatur, interve-
" nit," l. 14. pr. ff. b. t. 5to, Cum quod pure datum
transfertur sub conditione; quae vel ipsi legato ascri-
bitur, et tunc quod pure primo dabatur, deinde sub
conditione datur, l. 89. ff. de cond. et dem. vel tran-
lationi ejus; uti, *Titio dato, si Titius ante deceperit*
quam accipiat, Sempronio dato, quo "non plene rece-
" sum videtur a primo, sed ita demum, si conditio se-
" quentis extiterit," l. 3. pr. l. 7. ff. b. t. 6to, Cum
quod sub conditione datum sit, deinde pure legatur,
l. 89. ff. de cond. et demons.

T H E S I S IX.

RESTAT ut in quibus scripturis ademptio vel tran-
satio fieri potest, dicamus. Et quidem, "five eo-
" dem testamento, five codicillis, firma est," pr. *Infl. b.*
t. Dicitur, "eodem testamento," quod si posterior fa-
cta sit, hoc ipso legata in priore testamento infirman-
tur, et cum illo corruunt. Quae autem priori scri-
ptura relicta erant, posteriore adimi possunt, l. 13.

D.

l. 17..

l. 17. ff. b. t. Codicillis quoque testamento confirmatis ipso jure adimuntur legata, non autem codicillis non confirmatis. Nam cum nihil directo iis dari potuit, *l. 43. ff. de man. test. § 10. Inst. de fideic. hæred.* sequitur, nec quod testamento datum sit adimi posse, secundum *l. 35. ff. de R. J.* Ope autem exceptionis, et quæ in codicillis non confirmatis adimuntur, retineri possunt, *l. 4. § 10. ff. de dol. mal.* Fideicomissa autem, cum et in non confirmatis, et ab intestato dari, et in illis adimi quoque possent. Legata autem hodie cum fideicommissis exaequata sunt.

ANNEXA.

A N N E X A.

I.

Emptori haereditatis jus accrescendi non competit.

II.

Emptionem-venditionem vis et metus efficiunt ipso jure nullam.

III.

Non solum propriae testatoris, sed alienae res legari possunt.

IV.

Aliud pro alio, invito creditor i solvi nequit.

V.

Pactum contractui stricti juris adjectum, actionem non producit.

VI.

Dies optionis cedit ab adita haereditate.

VII.

Socii mei socius, socius meus non est.

VIII.

Qui vult quod antecedit, non debet nolle quod consequitur.

7